

B"H

Paraša Aharel mot - Kedošim

Šabat Aharei mot - Kedošim

Jeruzalem	18:36	19:55
Zagreb	19:40	20:41
Rijeka	19:45	20:47
Split	19:33	20:35
Dubrovnik	19:25	20:26
Vinkovci	19:27	20:29
Sarajevo	19:26	20:28
Doboj	19:29	20:31
B. Luka	19:33	20:34
Beograd	19:19	20:27
Novi Sad	19:23	20:31
Subotica	19:25	20:34
Zrenjanin	19:21	20:29
Niš	19:10	20:16
Beč	19:44	20:46
Frankfurt	20:19	21:21
Edison, NJ	19:31	20:32

Christina Mattison Ebert, Acharei Mot Kedoshim, The D'rash Design Project

(Vajikra 16,1-20,27)

Nakon smrti Nadava i Avihua, B-g upozorava na neovlašteno ulaženje "u svetost". Samo jedna osoba, Kohen gadol, može, ali samo jednom godišnje i to na Jom kipur, ući u najskrovitiji prostor svetišta i prinijeti sveti *k'toret* B-gu.

Druga osobitost službe na Dan pokajanja jest biranje ždrijebom koji će od dva jarca biti prinesen kao žrtva B-gu, a koji će biti otpremljena da ponese grijehe Izraela u divljinu.

Paraša Aharej upozorava i protiv prinošenja *korbanot* bilo gdje drugdje osim u Svetom hramu, zabranjuje konzumiranje krvi i detaljno opisuje zako-

ne kojima se zabranjuju incest i ostale nastrane seksualne veze.

Paraša Kedošim počinje izjavom: "Bit ćete sveti jer sam Ja, G-spod B-g vaš, svet", koja slijedi iza desetak *micvot* kojima se Židov posvećuje i povezuje sa svetošću B-žjom. To uključuje: zabranu idolopoklonstva, *micvu* davanja milodara, načelo jednakosti pred zakonom, šabat, seksualni moral, poštenje u poslovanju, poštovanje roditelja, svetost života.

U *paraši Kedošim* se nalazi i nalog koji je veliki rabin Akiva nazvao glavnim načelom Tore i za koji je Hilel rekao, "To je čitava Tora, a ostalo je komentar" - Voli bližnjeg svoga kao sebe sama. ■

Prijevod: Dolores Bettini

Dnevni Zmanim za Grad Zagreb

Roš hodeš, utorak 1.5.2018.

Alot Hašahar	3:59
Najranije Talit	4:43
Nec Hahama	5:44
Najkasnije Š'ma	9:19
Zman Tefila	10:30
Hacot	12:54
Minha Ketana	17:04
Plag Haminha	18:34
Šekia	20:03
Cet Ha-kohavim	20:45

Alija po alija

Kohen - prva alija - 17 + 7 = 24 p'sukim (16,1-24)

Prvi dio *sedre* bavi se službom za Jom kipur u *Beit HaMikdašu* - *Seder haavoda*. Emocionalni element uvodi se kada Tora kaže da je B-g ove zapovijedi dao "nakon smrti dvojice sinova Aharonovih". Ne možemo si pomoći, a da u nama ne odjekne ova kombinacija u kojoj Kohen gadol vrši najuzvišeniju duhovnu zadaću dok se u pozadini nalazi osobna tuga. Ti su osjećaji posebno snažni dok ovo čitanje slušamo na Jom kipur.

Prije nego li je opisana služba, *kohanim* su upozoreni da ne ulaze u *Beit HaMikdaš* osim kada imaju zadaću koju trebaju obaviti.

Cijela služba za Jom kipur, sa svim njenim pojedinostima, predstavlja jednu *micvu*. Aharon će uzeti bika kao žrtvu okajnicu i ovna kao žrtvu paljenicu. Odjenut će svoje naročite haljine (*Kohen gadol* na Jom kipur presvlači se iz svog punog kompleta od osam haljina u poseban komplet od četiri čisto bijele haljine koje je nosio kad je ulazio u Svetinju nad svetinjama). *Kohen gadol* pere ruke i noge deset puta tijekom dana i uranja u mikve pet puta. "Od naroda" Aharon uzima dva jarca za grijeh i ovna kao *ola*. Bik je pomirenje za Aharona i *kohanim*. Baca se ždrijev kako bi se odlučilo kojega od dva (identična) jarca treba prinijeti kao *korban* a koji će biti poslan živ u pustinju kao žrtveni jarac.

Postoje dva vrlo različita stila grijeha - odbacivanje onoga što B-g

kaže i udaljšavanje od božanskog, te kršenje Njegovih zapovijedi u pokušaju da Mu se približi. Većina grijeha je prvog tipa; Nadav i Avihu su bili drugi tip. Kao odgovor na ove dvije suprotne motivacije za grijeh, mi imamo dvije žrtve - jednu koja se prinosi u *Beit HaMikdašu*, njezina se krv zapravo unosila u *Kodšei kodošim*, a druga se u potpunosti slala od *Beit HaMikdaša*. Jarci su bili identični.

Kohen gadol obavlja sve dužnosti na taj dan, uz minimalnu pomoć drugih *kohanim*. Svetinja nad svetinjama ispunjena je dimom prinosa tamjana kada *Kohen gadol* ulazi. Služba za Jom kipur je kompleksna, o njenim pojedinostima čitamo u ponavljanju Amide za Musaf Jom kipura, kao i u čitanju Tore.

Ovaj dio nastavlja opisivati kompleksnu službu za Jom kipur. Među mnogim zadaćama *Kohen gadola* na Jom kipur je *Vidui* u ime čitavog Izraelskog naroda. Njegovo priznanje grijeha mora pratiti priznanje svakog Židova, ako se želi postići potpuno pomirenje. Rambam kaže da postoji "oprostenje zajednici" za "manje" prekršaje, ali veći grijesi traže da pojedinac izvrši svoju vlastitu *t'shuva*. Čak i kad postoji "oprostenje zajednici", pojedinac mora biti dio te zajednice kako bi od toga imao koristi. Onaj koji se distancira od zajednice ne prima dobrobiti zajedničke molitve, pokajanja i pomirenja. (Ako ovo do kraja pojednostavimo, cilj je da pojedinac treba učiniti svoju *t'shuva*, nema "hokus-pokus" i oprosteno ti je zbog onoga

što su drugi učinili. Ali to što ste dio židovske zajednice potiče proces.)

Levi - druga alija - 10 + 7 = 17 p'sukim - (16,25-17,7)

Tora nastavlja s detaljima službe za Jom kipur. Ona završava s "ponavljanjem" pravila Jom kipura za svakog od nas (*micvot* za Jom kipur za nas brojimo iz *Paršat Emor*) te izjavom da dan Jom kipura pomaže donijeti pomirenje Narodu. Tako je, dakle, sam taj dan, služba u Hramu, zajednička molitva i naše osobne molitve, naš post, naše *t'shuva* i priznanje, kombinacija koja omogućuje da se postigne istinsko oprostjenje za sebe i cijeli Izrael.

Zabranjeno je zaklati životinju koja će biti prinesena kao *korban*, izvan područja *Beit HaMikdaša*.

S gledišta micvi

Na sličan je način zabranjeno klanje životinje za osobnu uporabu na području Hrama. *Korban* zaklan izvan područja je ne važeći i mora biti spaljen, meso "za vlastitu uporabu" unutar područja isto je tako zabranjeno. Oba su čin rasipnosti, pa su to stoga grešna djela koja se mogu protumačiti kao oblik "krvo-prolića".

Š'liši - treća alija -14 + 16 = 30 p'sukim - (17,8-18,21)

Tora ponavlja zabranu klanja *kor-*

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Ailja po ailja**

bana "izvan" (područja Hrama) i snažno naglašava da je zabranjeno jesti krv. Krv simbolizira život.

Kada netko zakolje pticu ili "divlju" životinju (npr. jelena - za razliku od pitome domaće životinje na koju se ova *micva* ne odnosi), dužan je prvu izlivenu krv prekriti "prahom" (pijeskom, piljevinom, itsl.). Zabrane koje se odnose na krv ponavljaju se i naglašavaju. Krv od *korbana* ide na žrtvenik kao pomirenje; krv životinja koje nisu prihvatljive za *korbanot* mora se prekriti.

U poglavlju 18 navedeni su mnogi zabranjeni seksualni odnosi. Prvo, postoji općenito upozorenje da se ne oponašaju negativne pojave Egipta (odakle smo nedavno došli), te prakse kanaanskih naroda (gdje ćemo uskoro otići). Moramo isključivo slijediti B-žje zakone i propise, i živjeti prema njima.

Iz pojma *v'hai bahem*, "i živjeti po njima", mi učimo dva važna načela. Židovstvo nije samo religija; ono je način života. Nadalje, ovaj redak je (jedan od) izvora principa da se mnoge *micvot* (ali ne i sve!) stavljaju po strani ako postoji situacija opasna po život. Po *micvot* treba živjeti, a ne umrijeti.

Zabranjeno je biti "intiman" bilo kojim od zabranjenih odnosa, koji su kako slijedi: homoseksualni odnosi između oca i sina su (dvostruko) zabranjeni; "odnosi" između majke i sina su zabranjeni; isto tako mu je zabranjena i supruga njegova oca, čak i nakon razvoda ili smrti oca; brat i sestra (od svakog roditelja ili oboje njih) zabranjeni su jedno drugome. Postoji dodatna zabrana za

očevu kćer koja nije od vlastite majke. Sinovljeva kći i kćerina kći izričito su zabranjeni; zabrana vlastite kćeri izvedena je logičkim argumentom *kal vahomera*. Važno je zapaziti da je ova *micva* izvedena logikom, umjesto da je napisana. Strina (s očeve strane) ili tetka (s majčine strane) nije dopuštena. Homoseksualni čin između nećaka i očeva brata dvostruko je zabranjen. Zabranjeni su odnosi s ujakovom suprugom ili sa snahom. Bratova supruga je zabranjena, osim kada je nadjača *micva* o *jibumu*.

Pojašnjenje ...

Čovjek može imati šogoricu na tri različita načina. (1) Sestra njegove žene zabranjena mu je tijekom života njegove supruge. Ako njegova supruga umre, on se može oženiti njenom sestrom. Ako se razvedu i njegova bivša žena je još uvijek živa, njezina sestra mu je zabranjena. (2) Žena njegova brata zabranjena mu je kada su oni razvedeni, ili čak ako je njegov brat umro, a da je u tom braku imao djece. Ako je brat umro

bez potomstva, onda šogor i šogorica privremeno imaju međusobnu vezu. Oni se ili vjenčaju u skladu s pravi-lima *jibuma*, ili se njihova "veza" raskida postupkom sličnom razvodu poznatom kao *halica*. Kod aškenaza postoji dugotrajna rabinska zabrana *jibuma*; dopuštena (obavezna) je samo njegova alternativa - *halica*. Međutim, sve do *halice*, ta je žena zabranjena svakom muškarcu. (3) Šogorica (žena ženinog brata) bit će mu dopuštena ako postane slobodna zbog smrti ili razvoda braka.

Zabranjeno je imati vezu sa ženom i njezinom kćerkom (ili majkom - ista stvari) ili njezinom unukom od sina ili kćeri. (Drugi odnos predstavlja kršenje.) Odnosi sa sestrom vlastite žene zabranjeni su za života njegove žene (vidi gore navedeno pojašnjenje). Čovjek ne može spavati sa ženom dok je on *nida*; zabranjeni su odnosi sa ženom drugog muškarca.

Vršiti obrede Moleha nad svojim djetetom zabranjeno je; to je oskvr-

(nastavak s 3. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alijs**

nuće B-žjeg imena.

R'vi'i - četvrta alijs - 9 + 14 = 23 p'sukim - (18,22-19,14)

Ova *alijs* je poveznica, ona koja objedinjuje dvije *sedre*. R'vi'i se uvijek koristi u tu svrhu. *Aharei-K'došim* je jedina od sedam parova kombiniranih čitanja koja se dijeli na dvije podjednake *alijs* za svaku *alijsu*.

Homoseksualni postupci su zabranjeni. Spolne intimnosti sa životinjama zabranjene su muškarcima i ženama.

Ne smijemo se oskrvniti radeći bilo što od gore navedenog. Ovi odvratni postupci onečišćuju Zemlju i uzrok su protjeravanja s nje. Takve postupke moramo strogo izbjegavati.

Hamiši - peta alijs - 8 + 10 = 18 p'sukim - (19,15-32)

Ne izopačujte pravde, niti iskazujte čast istaknutoj osobi tijekom suđenja. Moramo uvijek provoditi stvarnu pravdu. Još jednom, imajte na umu da imamo pozitivnu *micvu* koja je, u biti, "druga strana" nekolicine zabrana, čija kršenja dovode do iskrivljavanja i zaobilaženja pravde.

Nadalje, tehnički, uzevši ova pozitivna zapovijed namijenjena je sucima i sudovima. Međutim, Židov, kao pojedinac, iz ovih *micvot* mora spoznati važnost poštenja i primijeniti neka od tih pravila na neformalnoj osnovi, u svakodnevnom životu. Svatko je s vremena na vrijeme sudac -

roditelj, brat, dijete, prijatelj - a i zakoni sudaca često se mogu primijeniti na obične svakodnevne situacije.

Ni tračevi ni klevetanje (bez obzira je li ono što se ispriča istina ili laž, to je i dalje zabranjeno); nemojte stajati po strani dok je vaš bližnji u životnoj opasnosti, ili opasnosti po njegovu tijelo ili imovinu. Nemojte mrziti svoga bližnjeg Židova u svom srcu; ukorite svog bližnjeg/sugrađanina vodeći računa o njegovim osjećajima, pazite da ga ne osramotite.

S gledišta micvi

Promotrimo pažljivije ... Osramotiti svog bližnjeg ili ga dovesti u neugodno situaciju je **izuzetno** ozbiljan grijeh. Izvor se nalazi u kontekstu ovog ukora. Recimo, na primjer, da neki Židov kori svog bližnjeg zbog kršenja šabata. Ako to ne radi razborito i nanese pretjeranu bol onome koji krši šabat, onda je ovaj koji kori kriv što je doveo svog bližnjeg

u neugodno situaciju. Ako onaj koji ispunjava važnu *micvu hohahe* mora imati senzibilitet za osjećaje prekršitelja, koliko više mi moramo biti na oprezu da nikada ne posramimo druge.

Nemoj se osvećivati, niti gajiti ljutnju; "Ljubi svog bližnjega ..."

Iz riznice R. Yaakova Auerbacha, z"l
Poznato je da se *micvot* mogu kategorizirati na one između Židova i B-ga, *Bein Adam LaMakom* i između ljudi, *Bein Adam Lahaveiro*.

Pasuk v'ahavta l'rei'a'ha kamoha ani hašem na dobar način predstavlja međuljudsku kategoriju *micvot*. Njegova brojčana vrijednost je:

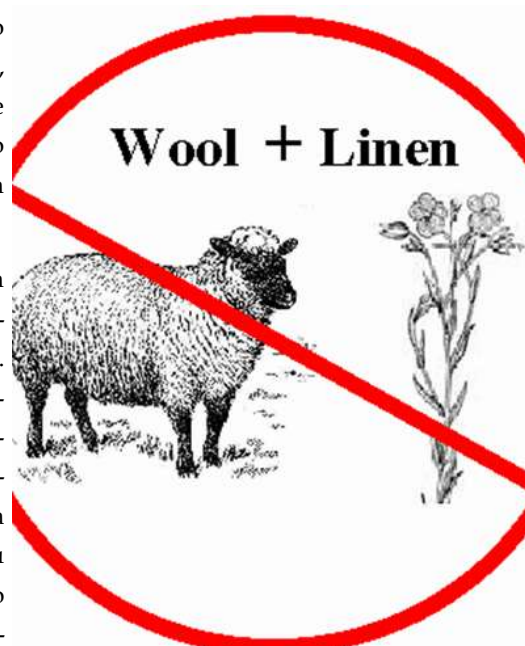
$$6 + 1 + 5 + 2 + 400 (414) + 30 + 200 + 70 + 20 (320) 20 + 40 + 6 + 20 (86) + 1 + 50 + 10 (61) + 26 = 907$$

Micva potom predstavlja *micvot* između čovjeka i B-ga. "I ljubiti ćeš B-ga ..." *v'ahavta et Hašem Elokeha* = (414) + 1 + 400 (401) + 26 + 1 + 30 + 5 + 10 + 20 (66) = 907.

Prekrasan numerički podsjetnik na jednaki status ovih dviju kategorija.

Zapazite stalno podsjećanje: "Ja sam B-g", ili riječi u tom smislu. Biti ljubazni jedni prema drugima nije samo ljubaznost; to je dio B-žje Tore i ispunjenje *micve*.

Razmislite o ovome ... Postoje mnoge *micvot* koje bi ljubazna osoba učinila čak i ako nije zapovjedbena. Ona bi ih učinila jer su to stvari koje ljubazni ljudi čine. Pa što te *micvot* pridodaju ovoj osobi? S jedne strane, mi smo prvenstveno sluge B-žje. Naše ljubazno ponašanje dio je B-žjih zapovijedi za nas. Stoga je naša

(nastavak s 4. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alija**

prvenstvena motivacija kod činjenja dobrih djela naša želja da ispunimo B-žu Riječ. Iz drugog kuta ... Od nas se traži da vršimo *micvot*, čak i ako nam se to ne sviđa. Čak i ako smatramo da onaj kome su namijenjena naša djela dobročinstva nije vrijedan toga. Ima još.

Zabranjeno je međusobno križati životinje različitih vrsta, sijati miješano sjemenje i nositi *šaatnez*, odjeću od mješavine vune i lana. Imajte na umu da je u ovom *pasuku* zabranjeno mješanje životinja, mješanje biljaka, i mješavina biljaka i životinja. Ovo nije "razlog" za zabranu *šaatneza*, ali je jedan od načina da ovu zagonetnu *micvu* stavimo u pravu perspektivu.

Potom imamo složeno pitanje pomirenja za neprilične odnose sa sluškinjom koja je djelomično oslobođena, a djelomično još rob.

Plodovi prve tri godine života stabla su zabranjeni - **orla**. Ljetina četvrte godine je sveta i mora je se jesti isključivo u Jeruzalemu, ili prodati pa novac upotrijebiti za hranu i piće u Jerušalajimu. Od pete godine nadalje, plodovi su dopušteni svima.

Zabranjeno je proždrljivo jesti.

Ne smije se konzultirati i oslanjati se na znakove, proricanje, prizivanja ili neke aspekte astrologije, itd.

Šiši - šesta aliya - 5 + 7 = 12 p'sukim - (19:,33-20,7)

Ne smije se iskorištavati pridošlicu u zemlji (obraćenika i / ili stranca). Preobraćenik se tretira ljubavlju; moramo učiti iz našeg egipatskog iskustva.

Zabranjeno je varati bilo kojim lažnim mjerama; čovjek mora biti pošten s utezima i mjerilima (evo, ponovo to vidimo, dvije strane istog *micva* novčića).

Držite sve B-žje uredbe i zakone.

Kazna za *Moleha* (izopačenu idolopokloničku praksu koja uključuje žrtvovanje djece) je smrt kamenovanjem. B-g će odrezati onoga koji služi *Molehu*. Ako društvo ne kazni prekršitelja, B-g će ga kazniti. Tako je i za prakticiranje *ova* i *jid'oni*. Posvetite se i budite sveti.

Š'vi'i - sedma aliya - 15 + 5 = 20 p'sukim - (20,8-27)

Čuvajte ove zakone i vršite ih, jer nas B-g posvećuje zbog naših djela.

Proklinjanje roditelja, čak i nakon njihove smrti, zabranjeno je. (Ovo je primjer brojnih situacija, gdje je Tora prethodno postavila zabranu, a sada navodi kaznu za kršenje zabrane. Prvi put se smatra upozorenjem da se ne čini grijeh. To se uklapa u talmudski princip: Ne kažnjavamo sve dok prethodno ne izdamo upozorenje.)

Tora sada ponavlja zabranjene veze koje su bile iznesene na kraju *Paršat Aharei*. Za sve njih slijedi smrtna kazna. Konkretno smrtno kazne su različite, ali u sklopu ovoga Rambam uči naredbu

Sanhedrinu da izvrši kaznu "unutarnjeg spaljivanja" kad se to od njega traži. Rambam smatra da se svaka od četiri smrtne kazne pojedinačno broji među 613 *micvot*.

Tora nam još jednom zapovijeda da sačuvamo sve *micvot*, čime se sprečava da nas Zemlja izbacila iz nje.

Zabranjeno nam je slijediti običaje i prakse naroda među kojima se nađemo. Ova se zabrana odnosi na idolopoklonstvo, nemoralno postupanje i one stvari za koje nema očiglednog razloga. Drugim riječima, obično nema zabrane oponašanja ne-židovske prakse koja je razumna i konstruktivna.

Kako bismo naslijedili zemlju Izraelovu, ne smijemo se vladati na gnusne načina naroda koji su prethodno ovdje živjeli. Moramo praviti razliku između košer i ne-košer životinja (i načina života); moramo biti sveti i različiti od drugih. Mi se ne razlikujemo automatski od bilo koga drugog. Tora nas čini različitim. Tora nam daje naš jedinstveni identitet.

Primijetite dvostruku ulogu koju svaki Židov mora odigrati. Svi smo mi pojedinci, a dio smo i Klal Jisraela. Potiče nas se da čuvamo Toru kao pojedinci, ali nam je također "savjetovano" da budemo vjerni B-gu, kako se izraelskom narodu u cjelini ne bi dogodile tragedije.

Ov i *jid'oni* se kažnjavaju kamenovanjem.

Posljednja 3 *p'sukim* ponovo se čitaju za Maftir. ■

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarjag - 613 zapovijedi

184. Pričekajte vani: Zabrana da kohanim ulaze u Hram bez razlike

... ne smije ući u Svetište u svako doba... (Levit-ski zakonik 16,2)

185. Oprosti i zaboravi: Obveza da se po-stupa prema službi za Jom kipur

Ovako će Aron ući u Svetište ... (Levit-ski zakonik 16,3)

186. Ne zanima me koliko je Hram krcat...: Zabrana klanja van (Hrama)

(ako) ga nije doveo do vrata Šatora sastanka da ga prinese kao žrtvu ... smatra se krvoproliećem za tu osobu ... (Levit-ski zakonik 17,4)

187. Pokrivanje: Obaveza da se krv pokrije

... mora izliti kro i pokriti je zemljom. (Levit-ski zakonik 17,13)

188. Negia!: Zabrana bliskog doticaja s osobama sup-rotnog spola

Muškarac se ne smije približiti bilo kakvom zabranjenom od-nosu ... (Levit-ski zakonik 18,6)

189. Arajos - Otac: Zabrana spolnih odnosa s ocem

Golotinje svog oca ... (Levit-ski zakonik 18,7)

190. Arajos - Majka: Zabrana spolnih odnosa s majkom

... i golotinje svoje majke nećeš otkriti (Levit-ski zakonik 18,7)

191. Arajos - Pomajka: Zabrana spolnih odnosa s očevom suprugom

Nećeš otkriti golotinje žene svog oca ... (Levit-ski zakonik 18,8)

192. Arajos - Sestra: Zabrana spolnih odnosa s bilo kojom sestrom

Golotinje svoje sestre, bilo da je ona kći tvog oca ili kći tvoje majke, bila ona rođena u domu ili izvan njega, nećeš otkriti ... (Levit-ski zakonik 18,9)

193. Arajos - Unuka I: Zabrana spolnih odnosa s sinovom kćeri

Golotinje kćeri svoga sina ... (Levit-ski zakonik 18,10)

194. Arajos - Unuka II: Zabrana odnosa s kćerinom kćeri

... ili kćeri svoje kćeri nećeš otkriti. (Levit-ski zakonik 18,10)

195. Arajos - Kćer: Zabrana spolnih odnosa s kćeri

...

196. Arajos - Polusestra: Zabrana odnosa s kćerkom očeve žene

Golotinje kćeri svog oca, rođene od tvog oca ... (Levit-ski zakonik 18,11)

197. Arajos - Teta I: Zabrana spolnih odnosa s očevom sestrom

Nećeš otkriti golotinje sestre svoga oca ... (Levit-ski zakonik 18,12)

199. Arajos - Stric: Zabrana spolnih odnosa s očevim bratom

Nećeš otkriti golotinje brata svoga oca ... (Levit-ski zakonik 18,14)

200. Arajos - Strina: Zabrana odnosa sa suprugom očeva brata

... njegovoj ženi nećeš se približiti (jer) ona je tvoja strina. (Levit-ski zakonik 18,14)

201. Arajos - Snaha: zabrana spolnih odnosa sa sino-vom suprugom

Nećeš otkriti golotinje svoje snahe ... (Levit-ski zakonik 18,15)

202. Arajos - Šogorica I: Zabrana spolnih odnosa s bra-tovom ženom

Nećeš otkriti golotinje žene svoga brata... (Levit-ski zakonik 18,16)

203. Arajos - Majka i kći: Zabrana odnosa sa ženom i kćeri

Golotinje žene i njene kćeri nećeš otkriti... (Levit-ski zakonik 18,17)

204. Arajos - Baka i unuka I

... kćer njezina sina ... (Levit-ski zakonik 18,17)

205. Arajos - Baka i unuka II

... ili kćeri njezine kćeri, nećeš uzeti kako bi je otkrio ... (Levit-ski zakonik 18,17)

206. Arajos - Šogorica II

Nećeš oženiti ženu uz njenu sestru, i tako ih učiniti suparni-cama ... za njena života (Levit-ski zakonik 18,18)

207. Arajos - Nida

Nećeš se približiti ženi u njezinu stanju menstrualne nečis-toće ... (Levit-ski zakonik 18,19)

208. Nitko da ne prođe: Zabranu provođenja vlastite djece kroz vatru Moleku

Nemojte učiniti da bilo koje tvoje dijete prođe (kroz vatru) za Moleka ... (Levit-ski zakonik 18,21)

(nastavak s 6. stranice) **Rabbi Jack Abramowitz: Tarjag – 613 zapovijedi**

209. Politički nekorektno: Zabrana homoseksualnosti

Nećeš leći s muškarcem na način kako se liježe sa ženom (Levitski zakonik 18,22)

210. Tegleća marva: Zabrana bestijalnost (za muškarca)

Nemoj leći ni s kakvom životinjom da bi se obesčastio ... (Levitski zakonik 18,23)

211. S druge strane ...: Zabrana bestijalnosti (za ženu)

... i žena neće stati pred životinju da se pari s njom... (Levitski zakonik 18,23)

212. Nemaš se čega bojati: Obveza poštivanja svojih roditelja

Osoba mora poštivati svoju majku i svog oca ... (Levitski zakonik 19,3)

213. Zabranjeno osvrtnje: Zabrana promatranja idola (idolopoklonstva)

Ne obraćajte se idolima ... (Levitski zakonik 19,4)

214. Terah: Zabrana pravljenja idola, čak i za druge

Nećeš načiniti livenog idola ... (Levitski zakonik 19,4)

215. Nosar? Ne sad! Zabrana jedenja onoga što je preostalo od žrtava

Tko god jede od nje, nosit će svoj grijeh ... (Levitski zakonik 19,8)

216. Pea I: Obaveza da se potrebitima ostavi ugao polja

...ostavit ćete ih za siromaha i stranca. (Levitski zakonik 19,10)

217. Pea II: Zabrana da se požanje ugao polja

... nemoj do kraja požeti kuta ugao svog polja ... (Levitski zakonik 19,9)

218. Nismo li to već rekli?: Obaveza da se pabirci ostave na polju

...ostavit ćete ih za siromaha i stranca. (Levitski zakonik 19,10)

219. Luko Paljetak: Zabrana sakupljanja pabiraka

... pabirke svoje žetve ne smijete uzeti (Levitski zakonik 19,9)

220. Plod loze: Obaveza da se dio vinograda ostavi za siromašne

...ostavit ćete ih za siromaha i stranca. (Levitski zakonik 19,10)

221. Digni, digni, digni ...: Zabrana da se vinograda počisti

...u vinogradu ne pabirčite... (Levitski zakonik 19,10)

222. Ops!: Obaveza da se palo grožđe ostavi potrebitima

...u vinogradu ne pabirčite... (Levitski zakonik 19,10)

223. Spusti grožđe: Zabrana da se pokupi palo grožđe

... otpalih zrna vinograda nećete sakupljati ... (Levitski zakonik 19,10)

224. Vješt k'o mačak: Zabrana potajne krađe

Nećete krasti ... (Levitski zakonik 19,11)

225. Tko, ja?: Zabrana da se zaniječe vlasništvo drugoj osobi

... ne varajte ... (Levitski zakonik 19,11)

226. Nisam ja!: Zabrana lažnog zaklinjanja da se porekne dug

... ne poričite ... (Levitski zakonik 19,11)

227. To je moja priča i držim je se: Zabrana lažnog zaklinjanja

Nemojte se lažno zaklinjati Mojim Imenom ... (Levitski zakonik 19,12)

228. Varalice nikada ne uspijevaju: Zabrana zadržavanja novca kojeg ste dužni drugoj osobi

Nemojte varati svog bližnjeg ... (Levitski zakonik 19:13)

229. "Ruke u vis": Zabrana pljačkanja silom

... nećete pljačkati ... (Levitski zakonik 19,13)

230. Ugovor sa sindikatom: Zabrana odgađanja isplate plaća

Ne usteži plaću radnika ... (Levitski zakonik 19,13)

231. Riječi mogu povrijediti: Zabrana proklinjanja drugog Židova

Nemoj proklinjati gluhog ... (Levitski zakonik 19,14)

232. Ha Ha!: Zabrana davanja savjeta kojim se nekoga dovodi u zabludu na njegovu štetu

Ne stavljaj zapreku pred slijepca (Levitski zakonik 19,14)

233. Smijurija od suđenja: Zabrana izopačavanja pravde

Nemoj iskripljavati pravdu ... (Levitski zakonik 19,15)

234. On nije sve to: Zabrana favoriziranja moćnih ljudi na sudu

... nemoj iskazati čast uvaženom ... (Levitski zakonik 19,15)

235. Stani ravno: Obaveza da se pravedno sudi

... po pravdi ćeš suditi svom narodu. (Levitski zakonik 19,15)

(nastavak s 7. stranice) **Rabbi Jack Abramowitz: Tarjag – 613 zapovijedi**

236. Rehilus: Zabrana ogovaranja

Nemoj ići okolo kao klevetnik... (Levitski zakonik 19,16)

237. Zakon o "dobrom Samarjaninu": Zabrana da se ne učini ništa kada je netko u opasnosti

... ne ostaj po strani pored krvi svoga bližnjega ... (Levitski zakonik 19,16)

238. Smrdiš!: Zabrana da se mrzi drugog Židova

Ne mržite svog brata u svom srcu ... (Levitski zakonik 19,17)

239. Sram te bilo!: Obaveza da se opomene

Ukorit ćeš svog brata ... (Levitski zakonik 19,17)

240. Pocrvenio: Zabrana da se drugoga dovede u neugodnu situaciju

... i nećeš nositi grijeh zbog njega (Levitski zakonik 19,17)

241. "Htjeli biste posuditi nešto?": Zabrana osvete

Ne osvećuj se... (Levitski zakonik 19,18)

242. "U redu, ali ...": Zabrana da se ljuti na drugoga

... i nemojte biti kivan ... (Levitski zakonik 19,18)

243. Kao sebe: Obaveza da se voli druge Židove

Ljubi svog bližnjega kao sebe samog (Levitski zakonik 19,18)

244. Neprirодно: Zabrana križanja životinja

Svoju životinju nećeš pariti s drugim vrstama ... (Levitski zakonik 19,19)

245. Zaraženo: Zabrana da se različitih vrsta sjemena siju zajedno

... svoje polje nećeš saditi mješanim vrstama ... (Levitski zakonik 19,19)

246. Jedan, Dva, Tri ...: Zabrana da se voće s voćke jede tijekom prve tri godine

Tri godine bit će vam zabranjeno; neće ga se jesti. (Levitski zakonik 19,23)

247. ... Četvrta: Obaveza da se plod četvrte godine posveti

Četvrte godine, njezini će plodovi biti posvećeni kao hvala B-gu (Levitski zakonik 19,24)

248. Malo si se prenaglio: Zabrana proždrljivosti

Nemojte jesti "na krvi ..." (Levitski zakonik 19,26)

249. Predskazanje: Zabrana da se oslanja na praznovjerje

Nemojte prakticirati proricanje ... (Levitski zakonik 19,26)

250. Hokus pokus!: Zabrana "prizivanja"

... i ne čarajte. (Levitski zakonik 19,26)

251. Pejesi: Zabrana zaokruživanja na bočnom dijelu glave

Ne zaokružujte uglove glave ... (Levitski zakonik 19,27)

252. Bradati: Zabrana uklanjanja uglova svoje brade

... i ne uništavajte uglove brade (Levitski zakonik 19,27)

253. Tinta: Zabrana tetoviranja

... ne stavljajte na sebe nikakve tetovaže... (Lev. zakonik 19,28)

254. Daj, kako se to ponašaš: Obaveza da se iskaže poštovanje Hramu

... Moje Svetište ćete štovati ... (Levitski zakonik 19,30)

255. A što je s elektroničkim medijima?: Zabrana da se djeluje kao medij

Nemoj obraćajte se medijima ... (Levitski zakonik 19,31)

256. Voldemort zli čarobnjak: Zabrana da se djeluje kao onaj koji priziva duhove

... ili vračevima ... (Levitski zakonik 19,31)

257. Kao da im je 70: Obaveza da se poštuje učenjake Tore

... pred starijim ćeš ustati ... (Levitski zakonik 19,32)

258. Nepravdno: Zabrana da se druge prevari pomoću utega i mjera

Nećeš činiti nepravde koristeći se utezima, mjerama ili zapreminom (Levitski zakonik 19,35)

259. Pazi na kile: Obaveza da se pobrine da su utezi i mjere točni

Imat ćete ispravne vage, ispravne utege, ispravne mjera za količinu suhe robe i ispravne mjere za količinu tekuće robe... (Levitski zakonik 19,36)

260. Nezahvalnost: Zabrana proklinjanja vlastitih roditelja

Tko god prokune svoga oca ili svoju majku, bit će pogubljen... (Levitski zakonik 20,9)

261. Smrtna kazna (3. od 4): Obaveza da je se izvrši spaljivanjem kada je to potrebno

... u plamenu će biti spaljen ... (Levitski zakonik 20,14)

262. Nisam rekao "Što da radi ovaj fant!": Zabrana preslikavanja načina ponašanja drugih naroda

Ne postupajte po običajima (drugih) naroda ... (Levitski zakonik 20,23) ■

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:

Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserls iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravoričke kojih se drže aškenaski Židovi.

Dio I: Orah hajim

Poglavlje 25 - Konstruktivni poslovi na šabat

Izrada ili uklanjanje pregrade široke pedalj, čak i ako je privremeno, zabranjeno je ukoliko je to krov ili pak zid koji služi u vjerske svrhe, no ako je takav zid ili krov već ranije postojao, prije šabata, privremeni dodatak je dopušten; *vidi 315,1-2.4.9-10*. Privremene pregrade su dopuštene ako je okolni prostor manji od pedlja (*vidi 315,11-13*) ili ako nema potrebe za tim prostorom, ali zidovi ne smiju biti podignuti prije krova (*vidi 315,3.5-7*). U vezi kosih pregrada *vidi 315,8.11*.

Razbijanje ili otvaranje posude koja je cijela ili namjerno širenje otvora je zabranjeno, ali uklanjanje ili otvaranje priodadanih dijelova je dopušteno pod uvjetom da nisu trajno pričvršćeni (*vidi 314,7-10*) i namjera je tek da se omogući pristup sadržaju, a ne stvaranje otvora (*vidi 314,1-4,6*) ili da se koristi dijelove (*vidi 308,44; 340,13*). U vezi zapunjavanja otvora *vidi 314,11*. Čak je i privremeno otvaranje ili zatvaranje trajne strukture dopušteno kada se to čini s predmetima koji se koriste u tu svrhu, kao što su vrata, rolete i brave; *vidi 308,9-10 i 313,1.3-4*. Raditi rupe u tlu (ili u objektu pričvršćenom na tlo) ili zaglađivati ih zabranjeno je (*vidi 313,2; 314,12; 316,11; 324,15; 333,1; 336,13; 337,14; 338,5*).

Izrada, sastavljanje ili popravljanje posude je zabranjeno (*vidi 279,7; 308,16; 313,5.8; 314,5; 317,3; 322,4; 340,8*) osim ako neki dijelovi nisu labav (*vidi 313,6-7.9.*), ili je posuda načinjena od jestivog materijala (*vidi 322,4*), ili je popravak izveden na nestandardan način (*vidi 313,10; 336,9*).

Zabranjeno je vezati ili razvezati stalni čvor (*vidi 314,7-10; 317,1-7; 324,4*). Dozvoljeno je zatezanje ili popuštanje vrpce za pritezanje (*340,7*), ali je zabranjeno zategnuti ili popustiti ono što je makar i privremene zašiveno (*vidi 317,3; 340,6*), slijepiti predmete ili odvojiti predmete koji su slijepljeni (*340,14*).

Zabranjeno je sakupljanje biljaka ili predmeta iz prirode s mjesta na kojem su nastali (*vidi 340,9*) ili ih

grupirati u jedan komad (*vidi 340,10*). Zabranjeno je preoblikovati tvar koja se da preobličiti [osim hrane] (*vidi 314,11; 316,11*) ili omekšati krutu tvar (*vidi 327,4*). Zabranjeno je izraditi ili uništiti čak i privremene oznake, ili načiniti površinu prikladnu za označavanje; *vidi 340,3-5*.

Zabranjeno je spustiti sjeme na mjesto na kojem može rasti, ili izliti vodu na mjestu gdje biljke mogu imati koristi od toga (*336,3-4*) ili namakati sjeme u vodi (*336,11*). Rezano bilje može se staviti u vodu tako da ne uvene (*321,11*), ali se ne smije staviti ako bi se moglo otvoriti (*vidi 336,11*). Zabranjeno je od biljke odvojiti dijelove koji su pustili korijen, čak kod onih koji se ne drže za zemlju (*336,5-7*), pa čak i ako ti dijelovi više nisu živ (*336,12*); i zabranjeno je podići takav predmet sa zemlje ili ga staviti na tlo (*336,8*).

Zabranjeno je bilo kakvo izravno korištenje (*vidi 336,13*) bilo kojeg dijela stabla koji je više od tri pedlja iznad tla (*vidi 336,2*) - na primjer, popeti se na njega (*vidi 336,1*), premjestiti ga (*vidi 336,13*), stavite nešto na njega ili nasloniti nešto na njega (*vidi 277,4*). Dopušteno je koristiti se drugim vrstama biljaka, pod uvjetom da ih to ne odiže od zemlje (*vidi 312,6; 336,1,3*), ali jestivim dijelovima takvih biljaka ne smiju se rukovati (*336,10*). ■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Je li na Jom HaKipurim uistinu riječ o pokajanju?

U doba Beit HaMikdaša, jedan od željno iščekivanih obreda Jom HaKipurima bilo je slanje jarca za Azazela, natovarenog grijesima nacije. Tko ili što je Azazel, i zašto mu poslati jarca?

- Stihovi stavljaju ime Azazel uz ime Hašema, sugerirajući da je ta riječ osobna imenica, koja se odnosi na neko konkretno nadnaravno biće. Ako je tako, zašto mu onda prinijeti jarca; nije li zabranjeno prinositi žrtve bilo kome drugome osim Hašemu? Nadalje, vjeruje li Tora u postojanje demonskih sila?
- Ako je, umjesto toga, Azazel naziv mjesta, što u vezi s ovom žrtvi joj iznimno dopušta da se prinese izvan granica Mikdaša?
- Bilo kako bilo, koja je svrha cijelog obreda? U kakvom je on odnosu s ostalim žrtvama toga dana? Koja je njegova uloga u postizanju pokajanja za grijeha i kako se on odnosi na pretpostavku da je potrebno da se ljudi stvarno pokaju za svoje prijestupe?

Smrti Nadava i Avihua

Paraša Aharei Mot počinje spominjanjem tragične smrti Nadava i Avihua,

hva, koje je progutala vatra s nebesa nakon što su prinijeli tamjan Hašemu. Što je u njihovom postupku bilo toliko strašno da opravdava takvu tešku kaznu?

- Mnogi sugeriraju da čak i ako su braća imala pozitivne namjere, oni su bili kažnjeni zbog kršenja odgovarajućeg protokola. R. S"R Hirsch tako piše da, iako su se Nadav i Avihu poželjeli približiti Hašemu, "u žrtvenom bogoslužju nema prostora za subjektivnost ... [bliskost] se neće postići ni na koji drugi način osim slušanjem B-ga". Koje su opasnosti subjektivnog bogoslužja? Zašto bi sam R. Hirsch mogao biti zabrinut u vezi toga?
- Rašbam sugerira da na smrti ne treba gledati kao na kaznu, već kao na nesreću na radu. Prema tom gledištu, Nadav i Avihu su se našli na krivom mjestu u krivo vrijeme i zadesile su ih prirodne posljedice. Postoje li "slučajne nesreće", ili se sve što se događa u svijetu mora izravno pripisati B-gu i promatrati u kontekstu nagrade i kazne?
- Navođenje smrti braće koristi se za uvođenje zakona o Jom HaKipurimskoj službi. Kakva je veza između toga dvojeg? Da li je svrha službe da ispravi pristup Nadava i Avihua, ili, kao druga mogućnost, da spriječi da se to ponovno ne dogodi? Što to znači?

Centralizacija bogoslužja

Vajikra 17 upo-

zorava da se žrtve ne prinosе izvan Miškana.

- Zašto Hašem smatra bogoslužje na privatnim žrtvenicima problematično?
- Koje su prednosti i nedostaci centraliziranog bogoslužja? Kako bi se mogla razlikovati vaša služba Hašemu kada biste uvijek trebali putovati do Mikdaša da biste prinijeli žrtve, umjesto da ih prinosite u svom dvorištu?
- U kojim su razdobljima povijesti Izraela žrtve bile zabranjene izvan Mikdaša? Devarim 12 sugerira dva uvjeta za zabranu, nasljeđe od Kanana i sigurnost od neprijatelja. Kakav je odnos između to dvoje? Kakvu svjetlost to baca na moguće razumijevanje te zapovijedi?

Zabranjuje li Biblija mješani brak?

U Vajikria 18 i 20, Tora zapovijeda da ne daje od svog sjemena Moleku. Što kršenja ove zabrane ima za posljedicu? Neki komentatori pretpostavljaju da se stih odnosi na idolopoklonički obred, poput žrtvovanja djece ili posvećivanja djece, dok ga drugi povezuju sa seksualnim prijestupima, kao što je stupanje u odnos ili brak s ne Židovom.

- Kakva možete svako od tih mišljenja poduprijeti iz ovog teksta?
- Iako Tora zabranjuje mješani brak sa pripadnicima sedam kananskih naroda, ona nigdje nije, osim možda ovdje, eksplicitno donijela zakon protiv braka s drugim tuđincima. Kako se može shvatiti ovaj propust i kako on može utjecati na egzegetsko čitanje ovog odlomka? ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Naš božanski susjed

Ovog tjedna čitamo dva odjeljka.

Aharej Mot započinje sa opisom službe za Jom Kipur i završava sa zakonima o zabranjenim seksualnim odnosima. Prvi odlomak čita se tijekom jutarnje službe za Jom Kipur, a drugi dio čita se na popodnevnoj službi. Drugi odjeljak zove se Kedošim. On nastavlja sa duhovnim uputama o tome kako postići svetost. To je mješavina naizgled nepovezanih zapovijedi. Nema priče, ali je svejedno prepuno zanimljivih ideja. Jedan od najpoznatijih stihova Tore nalazi se u ovom odjeljku: Ljubi bližnjeg svog kao samog sebe, Ja sam G-spod, tvoj B-g.

**Svaka osoba na svijetu,
čak i ona koja ti se ne sviđa,
nosi u sebi
božansku iskr
koja ne postoji
ni u jednoj životinji.**

U komentarima na poznati stih „voli bližnjeg svog kao samog sebe“, rabini kažu, „to je dubok i temeljni princip judaizma.“ Oni, međutim, nastavljaju i kažu da je još osnovniji princip sadržan u stihu „ljudska bića stvorena su na sliku B-žju.“ U onome što kažu postoji važna poruka za one koji žele raz-

misлити o njihovim riječima.

Da, jako je važno za čovječanstvo da shvatimo da trebamo voljeti jedni druge; moramo se ispravno odnositi jedni prema drugima, brinuti jedni o drugima i biti osjetljivi za tuđe potrebe. Sve je to sadržano u ideji 'voli bližnjeg svog'. Bez toga, živjeli bismo u barbarskom društvu.

No, jedna je stvar to znati, a sasvim je druga to živjeti. Nije jednostavno osjećati ljubav prema drugima, osobito kada nam idu na živce ili nas povrijede, ili kada se pored njih osjećamo nesigurno. Nije jednostavno drugima dati ono što imamo, ostavljajući tako manje za sebe. Nije jednostavno brinuti o ljudima koje ne poznajemo baš dobro. Ako pogledamo svijet oko sebe, 'voli bližnjeg svog' je prilično rijetka pojava -

i razumljivo je zašto. Osobni interes je mnogo jači nagon u čovjeku, nego što je to ljubav prema strancima.

I to je mjesto na kojem dolazimo do ove druge, još osnovnije, ideje. Ljudska bića stvorena su na B-žju sliku. Ako na ljude gledamo samo kao na malo unaprijeđene i sofisticiranije životinje, možemo prema njima osjećati toplinu i suosjećanje, ali vrlo je teško osjećati iskrenu ljubav. Voli li netko uistinu majmune u zoološkom vrtu ili krave u polju? Možda svog vlastitog psa, da, ali ne svaku životinju.

Poanta koju rabini ističu je ova: Ljudska bića su bića koja se uistinu mogu voljeti. Jer, za razliku od životinja - čak i onih naprednijih - ljudska bića stvorena su na sliku B-žju. Svaka osoba na svijetu, čak i ona koja ti se ne sviđa, nosi u sebi božansku iskr koja ne postoji ni u jednoj životinji. U čovjeku postoji duboka dobrot, težnja za smislom i mudročću, te želja da se učini ispravna stvar i da se daje drugima.

Ponekad ta dobrot može biti prekrivena vrlo neprihvatljivim i uznemirujućim ponašanjem, ali ona je u velikoj mjeri još uvijek tamo.

Šabat šalom. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi David Stav:

Zdravo društvo

Naslov ovojtednog odjeljka Tore, Aharej Mot - Kedošim („nakon smrti“ i „mučenici“) - u kombinaciji sa sjećanjima na nedavni Jom Hašoa i Jom Hazikaron - potiče nas da razmišljamo o smislu naših života.

Dok čitamo ove odjeljke, primjećujemo da se u tekstu izmjenjuju različite teme koje djeluju nepovezano. *Parša* Aharej Mot posvećuje cijelo poglavlje posebnoj službi svećenika za Jom Kipur. Kada je ulazio u najsvetiji dio Hrama - Svetinju nad Svetinjama - on bi prinosiso tamjan i molio posebnu molitvu za cijeli narod Izrael. To je bio događaj na najsvetiji dan u židovskom kalendaru.

Drugi dio *parše* posvećen je drugoj komponenti svakog društva. On sadrži poduži popis zabranjenih seksualnih odnosa i ozbiljna upozorenja o tome da izbjegavamo oponašati kanaansku i egipatsku kulturu

koje su dozvoljavale, pa čak i ohrabrivale, incestualne (rodoskrvne) odnose. Zašto Tora povezuje Jom Kipur i velikog svećenika sa incestualnim odnosima?

Nije slučajno da se u židovskoj tradiciji stihovi o zabrani incestualnih odnosa čitaju u sinagogi tijekom molitve Mincha za Jom Kipur. Odmah nakon toga, Tora nastavlja sa izazovom da se bude svet: „Budite sveti jer sam Ja svet.“ (*Lev. zakonik* 19,2).

Komentatori se pitaju kako bi trebalo tumačiti ovaj stih. Treba li ga smatrati zaključkom prethodnog odjeljka, koji govori o zabrani incestualnih odnosa, ili bi nam on trebao biti uvod u novu temu?

Nastavljajući sa stihovima nakon ove dramatične objave o tome da trebamo biti sveti, otkrivamo da su to dobro poznate zapovijedi. Ta aura svetosti čini nam se posve

daleko. Tora zapovijeda: „Svaki čovjek neka se boji svoje majke i svog oca, i držite moje šabate. Ja sam G-spod, vaša B-g. Nemojte se okretati bezvrijednim idolima i ne pravite sebi livena božanstva“ (*stih* 3-4).

Ovdje su zapovijedi o odnosu prema B-gu i prema bližnjima, poput zapovijedi o držanju šabata, zabrane štovanja idola i zapovijedi o poštovanju roditelja.

Kasnije u *parši*, obveze koje Tora smatra religijskim uputama postaju još više izmiješane s društvenim obvezama. Zapovijedi koje vrše pojedinci pomiješane su s onima koje vrši cijeli narod, i sve se to nabraja zajedno, kao jedna cjelina.

Možda pristup 's vrha prema dnu' kojim razumijemo ovu *paršu*, može pomoći da otkrijemo jedan od temeljnih principa Tore. Tko je 'sveti čovjek'? Slika koja nam prva pada na pamet je anđeo sa dugom bijelom bradom koji nosi posebnu odjeću i izgleda kraljevski. No, to ne mora biti slučaj. Ili čak ako to uistinu i jest slika svetog čovjeka, nije jedina.

Prema svim mišljenjima, Veliki svećenik, koji je morao ulaziti u Svetinju nad Svetinjama, trebao je biti poseban, svet čovjek. Međutim, on nije bio jedini od koga se tražila težnja za svetošću.

Svaki Židov koji voli svog supružnika i obitelj pripada tom području

(nastavak s 12. stranice) **Rabbi David Stav: Zdravo društvo**

svetosti. Zato Veliki svećenik ne smije biti samac ili udovac. On mora biti oženjen. Tora nas uči da čovjek ne mora postati pustinjak kako bi postigao svetost. Svećenik mora biti oženjen. Inače, on ne može razumjeti svijet i uistinu biti dio njega. Zbog toga što je Veliki svećenik oženjen, od njega se može tražiti da razumije značenje ljubavi i, sukladno tome, ozbiljnost zabrane ince-

---

**Kada kažemo
da smo 'etični' ljudi,
mi primarno kažemo
da razumijemo
potrebu za ravnotežom
među vrijednostima,
osobito kad se one
sudaraju**

---

stualnih odnosa i iniciranja neprikladnih tjelesnih kontakata.

Pa ipak, izazov svetosti ne prestaje ovdje. On je proširen također i na odnose među roditeljima i djecom. Svako kućanstvo je mali hram, kojeg održavaju djeca u obitelji. Dom je mjesto na kojem djeca razvijaju ispravan stav prema roditeljskom autoritetu i međugeneracijskim vezama. To je i mjesto na kojem čovjek uči kako stvoriti 'uporište svetosti' unutar obitelji. To uključuje vremena u kojima se obitelj okuplja i razgovara, kada uživaju jedni u drugima, i tako dalje.

Zapovijed „svaki čovjek neka se boji svoje majke i svog oca“ pripada

u područje svetosti, baš kao što šabat stvara svetost u domenu vremena. Na taj način Tora otkriva kako najsvetiji čovjek, na najsvetijem mjestu, u najsvetiji dan, može izliti svoju svetost i proširiti ju na područja naših života.

Zašto Tora dodaje riječi „Ja sam B-g“? Jedan od najvažnijih principa u društvu je da moramo težiti balansu između temeljnih vrijednosti koje su sve ispravne kada se uzimaju zasebno, no ponekad mogu proturječiti jedna drugoj. Kada kažemo da smo 'etični' ljudi, mi primarno kažemo da razumijemo potrebu za ravnotežom među vrijednostima, osobito kad se one sudaraju.

Tora završava riječima „Ja sam B-g“ kao da želi reći da je On Onaj koji jedini može ispitati naše unutarnje motive i može prosuditi je li naša odluka da šutimo, ili da otkrijemo informaciju, ukorijenjena u čistoj želji da stvari učinimo ispravno.

Jedan od glavnih izazova s kojim se stalno suočavamo u stvaranju društva jest da ono bude, s jedne strane brižno i uključeno, svjesno onoga što se događa unutar njega i željno dobrobiti svojih članova, a s druge strane, da ne bude nametljivo i puno ogovaranja. Taj tip društva je brižan i osjećajan, no također uključuje druge i omogućuje im djelovanje. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Ephraim Buchwald:

Suditi drugima s naklonošću

Parša Kedošim, druga od dvije ovojedne *parše*, Aharej Mot - Kedošim, sadrži 38 negativnih i 13 pozitivnih *micvot*, te je peta po broju zapovijedi sadržanih u jednoj *parši*. *Parša* Kedošim također sadrži i mnoge uzvišene etičke i moralne zakone i principe Tore.

Jedan od najvećih moralnih zakona i posebno inspirativnih stihova nalazi se u Levitskom zakoniku 19,15, koji kaže: „Ne počinjajte nepravde u presudama! Ne budi pristran prema neznatnome, niti popuštaj pred velikima - po pravdi sudi svome bližnjemu!“

Prije više od 3300 godina, Tora je upozoravala na to da sudac ne smije biti pristran prema siromahu kada donosi presudu. Iako je prirodna sklonost da imamo simpatiju prema siromašnima i bespomoćnima, pravda se ne smije kompromitirati kada je siromah u krivu.

Sifra čak kaže da sudac ne smije reći, „Ovaj je čovjek bogat i ugledan, kako bih mu mogao nanijeti sramotu osuđujući ga?“

Kada donosi presudu, sudac ne smije biti pristran prema siromahu, niti se bojati toga da ne uvrijedi velikaša. Sifra kaže da nije dozvoljeno da jedna strana iznosi svoj slučaj naširoko, a da se od druge zahtijeva da ga skрати. Ako je jednoj od dviju strana dozvoljeno da sjedne, druga ne smije ostati stajati.

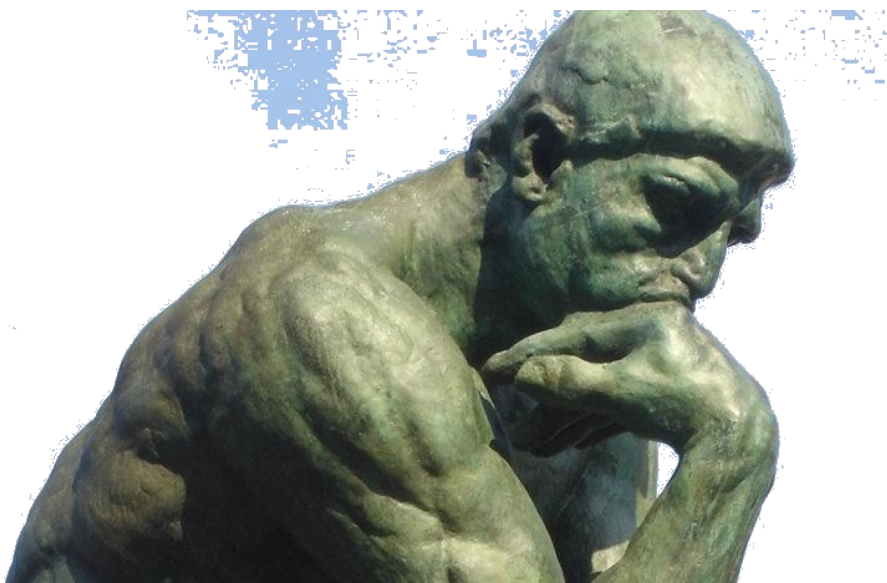
Talmud (*Sanhedrin 7a*) kaže da se sudac tijekom suđenja mora osjećati kao da mu je cijelo vrijeme stoji mač nad glavom. To doslovno znači da mora pravedno suditi svom bližnjem. Presuda mora biti pravedna, bez ikakvog kompromisa. Raši citira u Talmudu (*Šavuot 30a*) da nas taj stih, osim svog doslovnog značenja, uči i da čovjek uvijek mora drugima pristupiti s povjerenjem, ostavljajući njima na savjest njihovu iskrenost. To je kasnije zabilježeno i u Pirkei Avot (1,6), u ime Jošue, sina Perahijinog: „Uvijek sudi svima sa naklonošću, iskazujući im povjerenje.“ Taj me koncept podsjeća na staru indijsku poslovicu koja me uvijek nasmije, „Ne sudi bližnjeg

Indijca prije no što prođeš milju u njegovim cipelama!“

Rabi Samson Rafael Hirsch ističe da pri suđenju, sudac može uzeti u obzir vanjske faktore, ali konačna presuda mora biti donesena isključivo na temelju čiste pravde. To je u velikom kontrastu s praksom u društvenoj sferi gdje se ljudi ohrabruju da sude svojim susjedima s naklonošću, iako ju, prema strogom slovu zakona, možda nisu zaslužili.

Rabi Levi Jichak iz Berdičeva, odbijao je prihvatiti klevetu, ili čuti bilo što negativno o bližnjem Židovu pod bilo kojim okolnostima. Postoji priča koja kaže kako je rabi Levi Jichak jednom hodao Berdičevom na šabat i vidio mladića koji je pušio. Prišao mu je i rekao, „Mladiću, izgleda da si zaboravio da je šabat!“ Mladić mu je grubo odgovorio, „Rabi, naravno da znam da je šabat!“ Očajnički pokušavajući da pronađe neko opravdanje za mladića, rabi je rekao, „Onda si možda zaboravio da je zabranjeno pušiti na šabat.“ Mladić je brzo uzvratio, „Rabi, naravno da znam da je zabranjeno pušiti na šabat.“ Još više očajan, rabi je rekao, „Možda si bolestan pa ti je doktor prepisao da moraš pušiti na šabat!“ Mladić je odgovorio, „Gledaj rabi, ja znam da je šabat, i znam da je zabranjeno pušiti na šabat, i doktor mi nije prepisao da trebam pušiti na šabat!“ Rabi Levi Jichak pogledao je prema nebu i tužno rekao, „O, kako je čudesan Tvoj narod Izrael, B-že, oni te mogu otvoreno odbacivati i pušiti na šabat, ali nikada neće laž prijeći preko njihovih usana!“

Iako je već prošao Jom Hašoa, dan

(nastavak s 14. stranice) **Rabbi Ephraim Buchwald: Suditi drugima s naklonošću**

sjećanja na Holokaust, ima jedna poznata priča o herojskom trudu rabina Eliezera Silvera, koji je, nakon oslobođenja iz logora, posjećivao zatvorenike sa namjerom da im pomogne, da ih utješi i da im organizira židovski život. Jedan od Židova kojeg je susreo odbijao je svaku rabijevu molbu da se priključi molitvi. „Ja ne želim biti Židov. Ne želim minjan, niti bilo kakvu molitvu!“ On je bio ljut, ne samo na B-ga, već i na Židove općenito. U svom pokušaju da smiri gorčinu ovog preživjelog, rabi Silver ga je pitao, „Ali svi Židovi koji su preživjeli patili su jednako kao i ti. Zašto si ti ogorčeniji od svih njih?“

Učimo da čovjek uvijek mora drugima pristupati s povjerenjem, ostavljajući njima na savjest njihovu iskrenost.

Taj mu je Židov ispričao da kada su ih zatvorili u logore, jedan je Židov uspio prokrijumčariti sidur, molitvenik. Dao je do znanja svim zatvorenicima koji žele moliti iz njegovog sidura, da mogu moliti pola sata u zamjenu za pola dnevne porcije kruha. Molitva od sat vremena trebala se platiti cijelom porcijom kruha. Zbog tog posla, ispričao je ovaj preživjeli, „On je jeo toliko puno da se na kraju razbolio i umro.“

Zatim je taj ljutiti Židov upitao, „Kako B-g može dopustiti takvom pokvarenom Židovu da prodaje molitve u zamjenu za kruh onih koji umiru od gladi? Ja ne želim biti dio tog naroda, ne želim imati ništa s njima!“

Rabi Silver mu je odgovorio, „Zašto gledaš samo na tog jednog korumpiranog i očajnog Židova, koji je molitve prodavao za hranu? Zašto se radije ne usredotočiš na sve one Židove koji su bili spremni žrtvovati svoju hranu u tim teškim okolnostima, samo kako bi imali priliku moliti iz tog molitvenika? Zašto gledaš samo negativno, a ne vidiš sve ono pozitivno?“

Nažalost, tužna je istina da svi mi prečesto gledamo negativno umjesto da se usredotočimo na pozitivno.

Moguće je da je Kotzker Rebe bio taj kojeg su jednom upitali o tome zašto Židovi mole tako brzo da jedva stignu izgovoriti riječi. Rebe je istaknuo da postoje Židovi koji osjećaju da trebaju svaku riječ molitve reći sa posebnom svijesti i poštovanjem. Međutim, postoje i oni Židovi koji toliko vole B-ga da ne mogu dočekati da im riječi dođu na usne, pa zato mole toliko brzo. Bilo da je to istina ili ne, ideja o tome da na svakog pojedinca gledamo sa naklonošću nije samo prikladna, već zapravo odražava židovsku tradiciju izražavanja suosjećanja, kad god je to moguće.

Naši mudraci često ističu da kada dođe vrijeme da nama bude suđeno u svijetu koji dolazi, mi se nadamo da će i nama Svemogući i Njegov sud, suditi sa posebnom mjerom suosjećanja.

Neka biste bili blagoslovljeni. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Ideologija i zbilja

Zahtjevi koje Tora stavlja pred nas sa svojom dugom listom zapovijedi koje se pojavljuju u ovoj tjednoj čitanju Tore, veliki su i zamorni. No ipak, imamo pravilo da Tora nikada ne zahtjeva ono što je ljudskom biću ili ljudskom ponašanju nemoguće. Tako na primjer – ja smatram da je pravi izazov sadržan u zapovijedi da se bude sveta i posvećena osoba, ideja koja se nalazi u početnim riječima ovoj tjednoj čitanju Tore – u činjenici da je put koji nas vodi do tog svetog i posvećenog stanja po svojoj prirodi svjetovan.

Razumjeli bismo, te možda čak i uvažili da je ta zapovijed iziskivala izuzetnu dozu samoodricanja, asketizma ili prisilne izolacije od ljudskog društva. To je slika koju mnogi od nas gaje o svetim osobama, sliku nekog osamljenog navrh planine uronjenog u stalno stanje meditacije i pročišćenja.

Mi nismo navikli da o svetim osobama razmišljamo kao o ljudima s kojima svakodnevno dolazimo u doticaj u svom životu. Ulogu svetosti i posvećenja pridružili smo B-gu i velikim učenicima Tore, te

drugim duhovnim vođama. Mi ne razmišljamo o skladištaru, vozaču autobusa ili bilo kome tko nam je na usluzi, kao onome koji ima obavezu da bude posebno svet.

No, čak i letimičan pogled na ovoj tjedno čitanje Tore pokazat će nam da se većina opisanih zapovijedi u svojoj naravi bavi svakodnevnim stvarima. Na svetost se ne gleda kao na uzvišeno stanje postojanja izvan dosega prosječnog Židova, već kao prirodan i neophodan nusprodukt življenja života poštivanja Tore.

Ima legenda u vezi velikog Magida iz Dubna, Rabi Yaakova Kranza i njegovog odnosa s Rabi Elijahom, Gaonom iz Vilne. Rabi Elijah je pozvao glasovitog Magida da ga posjeti, te da mu ukaže kako može sebe još poboljšati u službi svom Stvoritelju. Rabi Elijah, koji je gotovo svaki svoj budni trenutak provodio u izučavanju Tore, činilo se, da ima tek malo prostora za poboljšanje u svom duhovnom životu.

Međutim, Magid je svom domaćinu rekao sljedeće: „Ti sjediš ovdje

i učiš, okružen svojim knjigama, udubljen u znanje Tore i zbog toga si Gaon iz Vilne. Ali zašto ne izađeš i staneš među prodavače ribe na tržnici u Vilni, u stvarnom svijetu ljudske interakcije, kupnje i prodaje, iskušenja i poštenja, i onda nam pokažeš hoćeš li doista biti Gaon iz Vilne.“

Legenda nam potom kaže da je veliki Rabi Elijah zaplakao kada je čuo ovu kušnju koju je pred njega stavio Magid. Svetost se ne treba nalaziti samo na mjestu na kome se uči, već ona mora postojati i u ribarnici. Od svih nas se traži da budemo sveti i da posvetimo sve aspekte svog ponašanja i života da budu dostojni, u svako doba, službe B-gu na primjeren način.

Tora sebe opisuje kao *Torat hajim* – Tora života. Ova se fraza može protumačiti na mnogo načina. Ona se može odnositi na činjenicu da je Tora vječna, dinamična i da se ne prestano obnavlja, ishodište i izvor života – da je Tora živa. No, po mom mišljenju, ovaj izraz ukazuje da je ona, ako ne i prije svega, Tora praktičnosti i realnosti.

(nastavak s 16. stranice) **Rabbi Berel Wein: Ideologija i zbilja**

Ona je formirana tako da pristaje svijetu kojemu je prethodila. Ona ne traži nemoguće, niti odstupa od normi ljudske i prirodne egzistencije. Ona nije samo živa Tora, već i realističan i praktičan vodič za ljudski život i ljudsko društvo. Budući da je Tora izgrađena na stijeni vjere, ona po svojoj prirodi nije ideološka. I mada se zauzima za monarhistički način vladavine, ona zapravo ne iznosi politički stav, niti kakav veliki ekonomski plan. Umjesto toga, ona je smjerna prilikom uvođenja zadanih modela i ideja ljudskom društvu.

U biblijska vremena, kada je bilo mnogo proroka koji su živjeli i usmjeravali Židovsko društvo, oni su gotovo jednoglasno govorili o moralnom ponašanju, osjećaju za pravdu kod vladara i društva i nužnost iskazivanja ljubavnosti i tolerancije jednih prema drugima. Naglašavali su praktične opasnosti s kojima se suočavalo Židovsko kraljevstvo i upozoravali protiv oholosti i provokacija.

Proroci Izraela nisu promovirali kapitalizam, socijalizam, komunizam, nacionalizam, univerzalizam ili druge ideološke doktrine i ograničenja. Sve ideologije, prije ili kasnije, povrijede prava pojedinaca i stvore tiranska društva koja propa-

giraju zlo u ime višeg dobra. Mi smo bolno svjesni do kuda su nas ideologije nekoliko prošlih stoljeća odvele. Ideolozi su uvijek u stanju opravdati nepravdu kako bi postigli svoj zamišljeni savršeni cilj.

Kada se ideologija kombinira s religijom i tu se ideologiju uključi kao dio temeljnih vjerovanja te vjere, ideologija postaje dvostruko smrtonosna. Vjerski ratovi kroz stoljeća u stvarnosti su bili ratovi ideologija, ratovi za teritorij, moć, financijsku dobit i dominaciju, a ne borbe vjere i uzvišenog vjerovanja.

Tora sadrži šest stotina trinaest zapovijedi. Čovjek bi pomislio da je to dovoljno. Ipak, u naše vrijeme one su prevučene proturječnim ideologijama koje su na sebe prihvatile auru postajanja načela vjere. Za anticioniste među nama, ocrnjivati i klevetati državu Izrael u njihovim očima jednako je poštivanju šabata i jedenja košer hrane.

Njihova ih je ideologija učinila mrziteljima i omrznutima. To ne može biti ono stanje koje je Tora imala na umu konkretno za Židove, a i općenito za ljude. Za mnoge cioniste, nastaniti se u zemlju Izraelovu glavna je ideologija koja određuje sve ostalo. Mora se priznati da je pri ekstremnoj primjeni ove ideologije, ona u suprotnosti sa svom današnjom stvarnosti. A Tora je, ako ništa drugo, utjelovljena stvarnost i primjenjiva u svim situacijama.

No, ljudi očito ne mogu živjeti bez ideologije kako bi podržali svoja politička uvjerenja i društvene programe. No, moramo paziti

da nam ideologija ne bude u protuslovlju sa stvarnosti. Kada do toga dođe, ništa dobro ne nastaje.

Iz proročkih knjiga vidimo da je stvarnosti bila magnet koji ih je vodio. Prorok Samuel oklijeva, čak i kad mu je B-g zapovjedio da ode u Jišajevu kuću okruniti novog kralja Izraela. On kaže Vječnom: "Ali kralj Šaul čut će za ovo i dat će me ubiti jer sam mu bio neloyal." Vječni očito uzima u obzir ovu stvarnost. On upućuje Samuela da sa sobom uzme životinje da ih javno prinese na žrtvu u Betlehemu, kao maska kojom će zamaskirati svoju pravu svrhu pojavljivanja tamo.

Uzduž i poprijeko knjiga proroka Izraelovih ovaj snažan osjećaj stvarnosti ulazi u njihove riječi i dominira njihovim stavovima. U vrijeme Drugog hrama, većina značajnih rabina Izraela nije podržavala pobunu protiv Rima, smatrajući je uzaludnom i da će samo dovesti do uništenja Hrama. Stvarnost rimske sile nadvladala je ideologiju tada prisutnog židovskog mesijanizma. Šezdeset godina kasnije, većina rabina nije se slagala s ideologijom Bar Kohbe i Rabi Akive i protivila se nastavku pobune protiv rimske vlasti, opet osuđene na neuspjeh.

U našem današnjem svijetu u situaciji u kojoj smo se našli moramo biti oprezni da ne pobrkamo ideologiju koja nije nužno načelo naše vjere sa stvarnošću s kojom se suočavamo. Trebamo se moliti da nam Vječni Bg da mudrost da bi to mogli prepoznati i ovu povijesnu istinu primijeniti u naše vrijeme. ■

Rabbi Yissocher Frand:

Kal v'homer iz Kisu haDam

Parša *Ahrej Mos* sadrži biblijsku zapovijed o prekrivanju (zatrpanju) krvi nakon klanja ptice ili 'haja' (ne-domaće životinje). Taj propis, znan kao 'kisu haDam', zahtijeva da barem dio krvi zaklane ptice ili životinje bude prekriven zemljom. Talmud (*Hulin 87a*) iz postavljanja glagola 'zaklati' i glagola 'prekriti' jednog uz drugog u Tori izvlači zaključak da kao što je ptica zaklana nečijom rukom, njena krv mora biti prekrivena nečijom rukom. To znači da čovjek ne smije nogom nagurati zemlju preko krvi (što bi bio najjednostavniji način da se to učini). Razlog je to da njegovo ispunjavanje zapovijedi ne postane sramotno (*šelo jehej micvos bezujos alav*). Ako se *micva* može izvršiti rukom, tada bi njeno izvršavanje nogom bio čin nepoštovanja prema *micvi*. Kada god činimo *micvu*, moramo ju činiti na način na koji joj iskazujemo najviše poštovanja.

Isti taj koncept primjenjiv je po-

svuda. Primjerice, tijekom Sukota, prema 'etrogu' se treba odnositi s poštovanjem jer je on dio *micve* koju ispunjavamo. On tada ima status 'hefca d'micva'. Jednako tako, ploče koje koristimo za 'suke' tijekom tog blagdana, nazivaju se imenom *Neba*' i prema njima se treba odnositi s poštovanjem. Dan nakon Sukota, one ponovo postaju obične ploče koje možemo koristiti za što god poželimo.

Beis haLevi iznosi vrlo zanimljiv koncept u *parši Teruma*. Kada siromah uđe u *šul* i zatraži novac, u tom trenu on postaje 'hefca d'micva' kroz koju netko ispunjava *micvu* davanja milostinje. Ako nam Tora kaže da se prema krvi zaklane ptice trebamo odnositi s poštovanjem 'kako se ne bismo prema *micvi* odnosili sramotno', s koliko bismo se više poštovanja trebali odnositi prema ljudskom biću kada uz pomoć njega ispunjavamo *micvu*!

Zbog velikih potreba ljudi, često

smo – u svojim domovima i na svojim radnim mjestima – obasipani molbama ljudi za milostinju. Te molbe stižu u svako doba dana i noći pa se ponekad budemo u raspoloženju "samo mi se makni s puta!" Važno je zadržati u mislima 'kal v'homer' Beis haLevi: ako krv moramo prekrivati koristeći ruke, a ne noge, kako ne bismo obezvrijedili *micvu*, koliko više moramo biti osjetljivi u odnosu prema drugim živim i osjećajnim ljudskim bićima.

Umrlu su ponovo i ponovo

Na početku *parše Ahrej Mos*, odmah nakon smrti dvojice Aronovih najstarijih sinova, Aronu je dana *micva* vezana uz ritualnu službu na Jom Kipur. Ipak, u tom stihu postoji višak: "Hašem se obratio Mošeu nakon smrti dvojice Aronovih sinova, kada su prišli Hašemu pa su umrli." (*Vajikra 16,1*) Zašto se u jednom stihu dva puta spominje da su Aronovi sinovi umrli?

Šemen HaTov odgovara na ovo pitanje povezujući to sa dobro znanom *gemarom* (*Moed katan 24a*): kada je Rabi Johananu rečeno da je umro Rabi Hanina, on je poderao 13 slojeva skupocjene vunene odjeće (zbog žalovanja) i rekao "Otišao je čovjek kojeg sam se bojao." Talmud

(nastavak s 18. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Kal v'homer iz Kisuj haDam**

postavlja pitanje zašto je Rabi Johanan poderao odjeću nakon što je čuo 'vijesti iz daleka'? Uobičajeno je, naime, to činiti samo u trenutku kad su vijesti 'vruće' (kada je tragedija svježja). Talmud odgovara: Rabini su drugačiji jer se svi trenuci u kojima se citiraju njihova učenja smatraju 'vrućim trenucima' (čak i puno nakon njihove smrti).

Tako je i sa dvojicom Aronovih sinova koji su bili 'blizu B-ga i kroz koje je On bio posvećen'. Oni su bili znameniti ljudi Izraela i svijeta. Kad su u pitanju takvi ljudi, praznina nastaka njihovim odlaskom osjeća se stalno, a ne samo u trenutku njihove smrti. *Ahrej mos* (nakon njihove smrti) *v'ajamusu* (njihova smrt se ponovo osjetila).

Posebna božanska ljubav donosi posebnu božansku odgovornost

Mišna kaže u Pirkei Avos (Etici očeva, 3,18): On (Rav Akiva) znao je govoriti - Čovjek je voljen jer je stvoren na B-žju sliku; no dokaz je još veće ljubavi to da mu je otkriveno da je stvoren na B-žju sliku, kao što je rečeno: 'Jer na sliku B-žju stvori On čovjeka' (*Berešit* 9,6). Voljena su djeca Izraela jer su djeca Sveprisutnog; no dokaz je još veće ljubavi da im je otkriveno da su djeca Sveprisutnog, kao što je rečeno, 'Vi ste djeca Hašema, vašeg B-ga' (*Devorim* 14,1).

Vrijedno je primijetiti da je stih, korišten kako bi naglasio ideju da je čovjek stvoren na sliku B-žju, stih iz *parše* Noah (*Berešit* 9). Pomalo je neobično citirati stih iz 9. poglavlja kada u 1. poglavlju Berešita Tora jasno kaže: "I stvori B-g čovjeka na Svoju

sliku, na sliku B-žju stvori ga." (*Berešit* 1,27). Zašto je Rabi Akiva, s ciljem da nam predoči činjenicu da je čovjek voljen jer je stvoren na sliku B-žju, koristio stih iz 9. poglavlja, a preskočio prvo spominjanje istog u Tori?

Isto tako, kako bi podupro ideju da se Svemogućí prema Izraelu odnosi kao prema svojoj djeci (*banim*), Tanna ide sve do Sefer Devorim, dok je ta ideja iznesena mnogo ranije u Tori - u knjizi *Šemot*, u kojoj kaže: "Moj sin, Moj prvorodenac, Izrael." (*Šemot* 4,22)

Rav Josef Dov Soloveitchik daje krasan komentar: 'Hiba jeseira' (veća ljubav) koju B-g iskazuje čovjeku ponad svih drugih stvorenja, i 'hiba jeseira' koju B-g iskazuje Izraelu ponad svih drugih naroda, dolazi sa odgovornošću. Božanska ljubav nije besplatan dar. Ona dolazi sa zahtjevima i obvezama. Rabi Akiva preskočio je prvo spominjanje toga da je čovjek stvoren na B-žju sliku i citirao je stih iz *parše* Noah jer tamo je stvaranje čovjeka na sliku B-žju po-

vezano sa zabranom ubojstva: "Tko prolije čovjekovu krv, njegova će krv biti prolivena jer na sliku B-žju stvori B-g čovjeka." Gdje je B-g obznanio čovjeku svoju posebnu ljubav? Tamo gdje ga je poučio njegovim posebnim odgovornostima.

Jednako tako, kada je riječ o *hiba jeseira* u odnosu prema židovskom narodu, stih koji prvi puta spominje odnos oca i djeteta kao sliku odnosa između B-ga i Izraela je besplatan dar. To se nalazi u izjavi upućenoj faraonu. Rabi Akiva želi da Izrael shvati da ih njihov poseban odnos sa B-gom povezuje i sa posebnim kodom ponašanja: stih u Devorim daje tu poveznicu: "Vi ste djeca Hašema, **stoga** nemojte urezivati znakove na svom tijelu i brijati se između očiju zbog mrtvacu." Posebna ljubav proizlazi iz činjenice da je židovski narod drugačiji. Zato što su B-žja djeca, moraju se ponašati drugačije. Na taj način On obznanjuje Svoju posebnu ljubav za njih. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Primjenjvanje ovih načela...

Tora kaže: "Nećete činite kao što Egipćani, čiju ste zemlju napustili, čine, niti kao što Kanaanci, na čiju zemlju ulazite, čine."

Što to može značiti? Već postoje 365 specifičnih zabrana. O čemu Tora ovdje govori?

Postoji mnogo dopuštenih aktivnosti koje Židov obavezan činiti kao dio svoje službe Vječnom. Jestli jer si gladan i spavati jer si umoran, nisu aktivnosti jedinstvene ljudskom rodu. I životinje rade te stvari. Židov treba usmjeriti sve svoje aktivnosti ka Vječnom. Npr., jestli jer mu treba hrana da bi služio Vječnom, spavajući da bude odgovarajuće odmarao kako bi mogao služiti Vječnom. Zараđивanje novca, pa čak i stvaranje potomstva, može se usmjeriti na službu Vječnom.

To je ono na što Tora mislila. Egipćani i Kanaanci nisu usmjeravali svoje ne-vjerske aktivnosti B-gu. Židovi bi trebali biti drugačiji. Kralj Solomon je rekao: "Spoznajte B-ga na svim svojim putovima" (Izreke 3,6). Bill Wilson je to ponovio u 12. koraku, "Primjenjivati ova načela u svemu što radimo".

B-g je prisutan tamo gdje je dobrodošao

Šator sastanka koji prebiva s njima usred njihovih nečistoća (16,16)

"Čak i kad su u stanju onečišćenosti, B-žanska prisutnost je s njima" (Joma 57a).

Premda će nepoštivanje B-žanske moći postaviti barijeru između čovjeka i B-ga, ona je na neki način poput zrcala providnog u jednom smjeru.

Mi sebe dovodimo do toga da budemo udaljeni od B-ga, ali On se nikada ne distancira od nas. Ovo je prilično lako za razumjeti. Ponekad vidimo djecu koja odbacuju svoje roditelje, ali bez obzira koliko dijete bilo prkosno, ljubav roditelja prema njemu je jednako snažna kao i uvijek, i oni čeznu da im se ono vrati.

Kad se R' Mendel iz Kotzka po prvi put pridružio sudu R' Simche Bunima iz P'shis'che, ovaj ga je upitao: "Mladiću, gdje se nalazi B-g?" R' Mendel je odgovorio: "Cijeli svijet je pun Njegove slave". R' Simchah Bunim je ponovio: "Mladiću, pitao sam te, gdje se nalazi B-g?" R' Mendel je odgovorio: "Nema mjesta koje je bez Njega." R' Simchah Bunim je ustrajao dalje: "Mladiću, pitam te, gdje se nalazi B-g?" R' Mendel je rekao: "Ako vas moji odgovori ne zadovoljavaju, onda recite vi meni." R' Simchah Bunim je rekao: "B-ga se može naći gdje god je dobrodošao."

"Onaj koji je uznositih očiju i velikih želja, njega ne mogu podnijeti" (Psalmi 101,5). U vezi sujetne i arogantne osobe Talmud citira B-ga da kaže: "On i ja ne možemo biti na istom mjestu" (Arahin 15b). B-g je doista posvuda, ali On povlači svoju prisutnost od sujetne i ohole osobe.

Počiniti grijeh ne znači nužno poreći ili odbaciti B-ga. Osobu je možda jednostavno prevladao nagon kojeg nije potisnula, ili možda nije shvatila da je grijeh udaljava od B-ga. Međutim, sujetna, egoistična osoba je sama sebi svoj bog. S obzirom da ne mogu biti dva boga, ako osoba za sebe misli da je bog, ona ne može vjerovati u pravog B-ga. Ne postoji tako apsolutan oblik idolopoklonstva kao kod osobe koja obožava samu sebe.

U mojim knjigama o samopoštovanju, iznio sam mišljenje da su sujeta i uobraženost očajnički pokušaji samobrane, pri čemu se osoba pokušava nositi s osjećajem vlastite nevrjednosti. Bio sam oduševljen kad sam ustanovio da tako veliki autoritet kao što je Rabbeinu Yonah potvrđuje ovaj koncept. "Sujetna osoba nastoji nadoknaditi svoj osjećaj manjkavosti s pomoću grandioznosti" (Rabbeinu Yonah al HaTorah, str. 156). Osoba koja ima zdravo samopoštovanje ne traži pohvalu i odobravanje drugih kako bi je to podsjetilo da vrijedi.

Svatko tko ima duboki osjećaj nevrjednosti mora biti u neznanju da u sebi nosi dah B-žji

Ako osoba uistinu vjeruje da posjeduje B-žansku *nešama*, shvatit će da ima veliku vrijednost, pa čak i ako je možda zastranila u svom ponašanju, ona je ipak dostojna zbog B-žanske *nešama* koju ima. Svato tko ima duboki osjećaj nevrjednosti mora biti u neznanju da u sebi nosi dah B-žji.

Čovjekova bliskost s B-gom uspostavljena je posredstvom njegove *nešame*, koja želi biti ujedinjena sa svojim Izvorom. Poricanje posjedovanja B-žanske *nešame* isključuje bliski odnos s B-gom.

B-g je uz nas čak i kada smo sagriješili. Sve dok osjećamo želju da budemo bliski B-gu, mi imamo spoznaju da smo od Njegove suštine i da smo sposobni postati duhovniji. To otvara vrata *tešuvu* i upravo zbog toga se gornji stih nalazi u tekstu službe za Jom kipur. ■

Biseri hasidske mudrosti

Moj je otac u to vrijeme živio u Lenjingradu i planirao je otputovati u Moskvu. Njegov je vlak trebao krenuti za pola sata. To se zbilo u vrijeme kada su komuni-

sti objavili otvoreni rat prema religiji, posebno protiv njega, jer je otvoreno promicao judaizam. Pratili su ga kamo god da je pošao, a proširila se vijest da su ga vlasti spremne zaustaviti po svaku cijenu. Kada sam ušao u njegovu sobu, iznenadio sam se vidjevši ga kako mirno radi, premda je vlak trebao uskoro krenuti. U isto vrijeme, činilo se da uopće nije svjestan opasnosti koja mu prijete. Upitao sam ga:

"Kako je, u ovakvom trenutku, moguće imati takvu samokontrolu?"

Odgovorio mi je:

"Moj je otac jednom govorio o nečemu što je nazvao 'uspješnost u vremenu.' 'Što to znači?' upitao sam ja. On mi je objasnio: 'Nemoguće je produžiti dan za još nekoliko sati. I zato, kada nešto radiš, moraš se tome posvetiti u potpunosti, kao da prije i poslije toga ne postoji ništa drugo.'"

R. Menachem Mendel Schneerson ■

Lako je odbaciti djetinju jednostavnost kao običan nedostatak znanja. Ali takva jednostavnost sadrži određenu snagu, integritet i iskrenost. Sve to polako nestaje, brzinom kojom prihvaćamo mudrost i rafiniranost. Mi možemo biti frustrirani kad dijete ne može biti na miru, ali ta aktivnost može biti znak zdrave vitalnosti; vanjski pokret je odraz unutarnjeg pokreta, on izražava određen nemir i tjeskobu.

Razmislite samo o tome kako je dijete u stanju gledati jedan jednostavni predmet i pitati pitanja koja mi ne bismo mogli niti zamisliti: Zašto je to tako? Kako je postalo takvo? Čemu to služi?

R. Simon Jacobson ■

Znaj da napor koji ulažeš da bi se približio Izvoru, čak i ako na koncu ne postigneš ono što si želio - nikada nije uzaludan.

R. Nahman iz Breslova ■

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Ozer Bergman, Breslov Research Institute:

Možete li izdržati svoje padove?

Pogledajmo ono što smo prošlog tjedna napisali o prinosu *omera*. Da, to je toliko važno. Prinos se sastoji od ječma, tipične hrane za životinje. Drugi dan Pesaha, jednim omerom (mjera od približno 1,9 litre) ječma se mahalo u šest smjerova (gore, dolje i u četiri strane svijeta). Postavili smo pitanje: Zašto mahati ječmom? Zašto ne mahati pšenicom, hranom za čovjeka? Evo odgovora koji nismo dali prošli tjedan. Ječam, zato što je životinjska hrana, predstavlja razmišljanje poput životinjskog. Za vašu prosječnu kravu, ništa ne može biti bolje od toga da ju se izvede na pašu ili da žvače svježe sijeno. To je njen smisao života – ugađanje tijelu. Životinje ne razmišljaju previše o svrsi života i rijetko provode vrijeme promišljajući o dobroti i veličini Stvoritelja.

Nažalost, za neka ljudska bića isto to vrijedi većinu vremena, dok za sve nas s vremena na vrijeme. Kada sagriješimo * to je zato što je naš mozak skliznuo u životinjski način funkcioniranja. Dovoljno je loše ako je to rezultat toga što smo konzumirali previše "ječma". Daleko je gore kada svjesno donesemo glupu odluku da uklonimo svoju ljudsku svijest i ponašamo se i činimo poput kakvog majmuna ili magarca.

Ali, BEZNAĐE NE POSTOJI!

Kad je kohen mahao prinosom *omera* u Beit HaMikdašu, on je činio nešto izuzetno. Njegovo nečujno mahanje odašiljalo je snažnu poruku svakom ljudskom biću diljem kugle zemaljske: SVIJET JE ISPUNJEN B-ŽJOM SLAVOM! Ne postoji

mjesto - fizička lokacija ili duhovna situacija – koja je lišena B-žje prisutnosti. Zbog toga "ne postoji beznađe." Bez obzira koliko je mjesto na kojem se nalazite ne sveto ili oprečno svetosti, bez obzira koliko ste odluka nesvetih ili oprečnih svetosti donijeli u životu (čak i prije samo nekoliko minuta), B-g je točno tu uz vas, I ispunjava taj prostor Svojom slavom.

I to je vrijeme kada karakter Židova nađe na ispitu. Hoće li predate meč, prihvatiti svoje sadašnje raskalašeno stanje i nastaviti se udaljavati od B-ga i Njegove Tore? Ili će izdržati sve što mu se pojavi na njegovom putu kako bi održao svoje Židovske uspjehe postignute do ovog trenutka i nastavio dalje čeznuti i usrdno moliti B-ga da mu dopusti da Mu dođe sve bliže i bliže? Židov koji svoje lice skriva od B-ga zbog svojih neuspjeha ne samo da neće uspjeti biti dobar Židov, nego će se kvariti, ne daj B-že. Kao Židov, uvijek morate imati na umu sljedeće: Nije bitno koliko je prljavo, B-g je tu. Ja mogu i ja ću se vratiti.

Zbog toga imamo brojanje *omera*. Mi smo ljudska bića. Pogriješimo. Dopuštamo našem fizičkom dijelu da nas navede na životinjsku glupost. Stoga je neophodno brojati, brojati i još brojati, da što je dublje moguće usadimo u svoj mozak i um da je apsolutna istina da je B-žja slava prisutna na svakom mjestu; da se svatko može vratiti B-gu bez obzira na to koju vrstu duhovne kontaminacije mora pobijediti. To morate imati u svojoj kishkes (svojim instinktima) ako želite držati Toru. Zašto?

Jer kada vidite Toru i proučavate ju, anđeoska strana u vama se uzbudi zbog njene ljepote, njene briljantnosti i njene tajanstvenosti. Ona želi istog časa progutati sve što Tora ima za ponuditi. Ali vi to ne možete učiniti. Nemoguće je – i nezdravo – odjuriti ravno na vrh pla-

nine. Tora savjetuje onima koji se žele pročistiti: idite polagano, čak i jako polagano. Treba vremena da se bivši rob pretvori u svetog Jida. Dok se to zbiva, puno toga će se odigravati u vašem životu, i nije baš sve ugodno. To pred vas stavlja dvije vrste izazova.

Prvi je zadržati samokontrolu i ne potpasti pod iskušenje. Drugi je ne obeshrabriti se i odustati ako posrnete i padnete. To se osobito odnosi ako ste već pokušavali, pokušavali i pokušavali. Naša životinjska strana traži izgovor da se izmigolji od Tore. „Kakve koristi? "i" Nikad neću uspjeti" se nalaze među njenim najomiljenijim izgovorima. Brojanjem *omera*, prisjećanjem da je B-g prisutan čak i u najanimálnijim dijelovima života, potkopava takve argumente i omogućuje nam da rastemo kao Židovi.

Zbog toga nam *micva* govori: "Brojite za sebe" (Levitiski zakonik 23,15). Trebate doseći svoje Židovstvo. Ne dopustite da vas vaši neuspjesi obeshrabre. Ne dopustite da vas uspjesi drugih ljudi obeshrabre. Samo zato što su oni već postigli uspjeh ne znači da ga vi nikada nećete postići.

Na određenoj točki, nikakvo ohrabrenje izvana neće vam pomoći. U vašoj "karijeri" kao Židov, naći ćete u situacijama u kojima vi i samo vi možete pružiti potrebno ohrabrenje da doprete do sebe i nastavite dalje u svom traganju da budete najsvetiji Jid kakav možete biti - i vi biti ćete to. Amen.

* Što je grijeh? Činiti nešto što znate da ne biste trebali, ili ne činiti nešto za što znate da biste trebali.

A gutn Shabbos!

Šabat šalom! ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

TJEDNI ZOHAR: AHAREI MOT – KEDOŠIM

Paraša (priča) Aharei mot - Kedošim, uči nas tajnu istinskog iscjeljivanja.

Paraša Aharej Mot opisuje redosljed rada Velikog svećenika u hramu na Jom Kipur; stoga je se čita i na taj dan. Međutim, komentatori pitaju zašto čitamo *parašu* koja se bavi Jom kipurom u proljeće?

Dakle, ono što je zajedničko kod proljeća i Jom Kipura je da i u jednom i u drugom mi određujemo svoju sudbinu. Na Jom kipur *tešuva* (pokajanje), *tefila* (molitva) i *cedaka* (dobrotvornost) imaju moć da izmijene odluku, a također tijekom proljeća, kada se suočavamo s čišćenjem *omera*, potrebna nam je snaga očišćenja Jom kipura, kako bismo se povezali s našim "istinskim ja".

Aharej Mot se bavi Jom kipurom i radom velikog svećenika, koji se odnosi na energiju *heseda* - moći davanja i dijeljenja. *Hesed* ima moć liječenja i u naše dane kada nemamo Velikog svećenika mi taj posao trebamo preuzeti na sebe. Znači, moramo se zapitati kako bismo mogli unijeti *hesed* u svaki postupak i misao koju imamo tako da bi naš život bio ispunjen energijom ozdravljenja.

Zohar na ovu *parašu* počinje s dva citata iz psalama: "Služite G-spodinu sa strahopoštovanjem i slavite njegovu vladavinu s drhtanjem" (Psalmi 2,11) i "Služite G-spodinu s radošću; dođite predanj s radosnim pjesmama" (Psalmi 100,2), pa pita kako mogu postojati oba ova stiha?! I odgovara da riječ "strahopoštovanje" ne treba tumačiti prema njezinom današnjem značenju. Slova riječi "strahopoštovanje" (*jir'a* יראה) također čine (s drugačijim samoglasnicima) riječ "vizija" (*jire* יראה). Stoga, kad imamo "strahopoštovanje" mi zapravo imamo "poštivanje". Možemo vidjeti i shvatiti da postoje stvari koje su veće od nas i tada postajemo ponizni i postupamo sa skromnošću i obuzdavanjem, i upravo to je mjesto od kojeg možemo početi rasti, uzdići

sebe i u naše živote privući silu života.

Naš je duhovni rad namijenjen nama, ne B-gu. On je stalno održavanje energetskog toka iz gornjih svjetova prema nama, a kako se sve to događa po sistemu uzroka i posljedice, postoje neke stvari koje ne treba činiti, kao što je već rečeno o Tori, da ona može biti "začin"- oduševljenje - uživanje života ili otrov - sve je stvar toga kako ju mi izvršavamo, i tek onda možemo postići sreću, radost i naklonost prema Stvoritelju. U tome se sastoji naša slobodna volja, na koju se frekvenciju želimo povezati.

Kedošim je pak vrlo posebna *paraša* koja u sebi sadrži izreku "voli druge kao sebe", za koju je rabin Akiva rekao da je najveća odredba u Tori. A to znači, da je ona odredba iz koje proizlaze sve *micvot*. Ali naša *paraša* se čita u periodu *sefirat haomera* (brojenje *omera*) za vrijeme kojega je umrlo 24 tisuće studenata Rabi Akive, pošto nisu imali poštovanja jedan prema drugome.

Veliki mudraci objašnjavaju da se u *sefirat haomer* ne radi o smrti studenata rabina Akive. Oni objašnjavaju da na Pesah baš svatko od nas treba vidjeti sebe kao da prolazi kroz svoj vlastiti Izlazak, priliku da budemo slobodni od naših nevolja i boli, u suprotnom se može smatrati da smo robovi koji su izuzeti od svih *micvot*, jer u stanju u kojem se nalazi, rob je sebičan i koncentriran samo na svoje probleme, te nije u stanju vidjeti kompletnu sliku i ispuniti najveću *micvu* od svih - "Voli druge kao sebe samoga". Rob ne može vidjeti bol svog bližnjeg jer njegovo srce nije otvoreno. *Sefirat haomer* je bio osmišljen da nas nauči što su ljubav i jedinstvo, koji su glavni uvjet za primanje Tore na Šavuot.

Imati međusobno poštovanje znači dovoditi do stanovitog smjera, a kad kažemo da se učenici Rabina Akive nisu međusobno odnosili s poštovanjem to znači da oni nisu cijelim srcem podijelili sa svojim prijateljima moć i znanje koje su crpili iz svog učenja Tore. Stoga se *paraša Kedošim* uvijek čita u vrijeme *sefirat haomera*, kako bi nas podsjetila da je vrijeme da se usredotočimo na "voli druge kao sebe". Na taj način, bezuvjetan način, mi se možemo priključiti na dotok moći Stvoritelja, moći beskonačnosti, u svom životu. Ta moć omogućuje pravi uspjeh i blagoslov u svemu što radimo. To je moć svetosti. Što znači, da je ljubav prema našem bližnjem neophodna kako bismo se povezali sa Stvoriteljem i sa pravim uspjehom.

Paraša započinje riječima "... budite sveti". Naoko, ovo djeluje poput naredbe, ali Zohar objašnjava da je smisao riječ "budite" obećanje, ne zapovijed, tj. da ako se ponašamo na način "voljenja drugih ..." mi ćemo biti sveti.

Zohar također objašnjava da nam se ne mora sviđati odnosno da moramo voljeti sve što naš bližnji radi, ali mi bismo trebali moći pronaći unutarnju iskru u njemu, njegov božanski dio, i taj dio bismo trebali voljeti i povezati se s njime. Ovo je jedini način na koji možemo biti "sveti" - da se sjetimo da se, svaki puta kada osjećamo ljutnju, frustraciju, ljubomoru i sl. prema našem bližnjem, trebamo povezati s božanskom iskrom u njemu. ■

Prevela Tamar Buchwald

Iz domaćeg tiska

HITLER GA JE VOLIO Antisemitsko pismo slavnog Richarda Wagnera na dražbi u Jeruzalemu

Hina, 22.4.2018.

Pismo Richarda Wagnera jed-nome francuskom intelektualcu u kojoj mu skreće pozornost na "Židovski utjecaj" na kulturu, u utorak će biti ponuđen na dražbi u Izraelu, zemlji u kojoj su javna izvođenja njegovih glazbenih djela zabranjena zbog otvorene kompozitorove sklonosti antisemitizmu.

Veliki obožavatelj Richarda Wagnera (1813. – 1883.) bio je i Adolf Hitler.

U pismu filozofu, pjesniku i kritičaru Edouardu Schureu, s nadnevkom 25. travnja 1869., Wagner piše o tome kako je primljen njegov pamflet "Židovstvo u glazbi", što ga je

prvi put objavio 1850. pod pseudonimom.

"Francuzi znaju vrlo malo o židovima", piše Wagner svojem prijatelju koji je živio u švicarskome Luzerneu. Dodaje da je asimilacija židova u francusko društvo spriječila Francuze da prepoznaju "nagrijajući utjecaj židovskog duha na modernu kulturu".

Wagnerovo umjetničko i glazbeno naslijeđe bilo je prožeto antisemitizmom, mizoginijom i prednacističkim idejama o čistoj rasi, premda je kompozitor umro 1883., puno prije početka nacističkog pokreta.

U Izraelu ne postoji zakon kojim se zabranjuje izvođenje Wagnerovih djela u javnosti, no izraelski su glazbenici jednostavno odlučili ne izvoditi ih.

Meron Eren, suutemeljitelj i vlasnik aukcijske kuće Kedem za AFP je rekao da prvi put prodaje predmet koji je pripadao Wagneru.

"Da zna da je od njegova pisma prijatelju jedan bradati Židov iz Jeruzalema napravio dobar 'biznis', vjerojatno bi se prevrnuo u grobu", kaže.

Brojni Izraelci bojkotiraju nje-mačke proizvode, no istodobno mnogi voze Volkswagene, a Mercedesi su u zemlji statusni simbol..., izraelski vlakovi i podmornice izrađeni su u Njemačkoj. Mnogi bojkotiraju i Wagnera", kaže Jonathan Livny, direktor izraelske Udruge Richard Wagner te pojašnjava da je "bojkotirati Wagnera puno lakše jer većina jednostav-

no ne sluša takvu vrstu glazbe, koja im nije potrebna poput automobila".

Profesorica muzikologije na Sveučilištu u Jeruzalemu i autorica knjige "Glazbena kleveta protiv židova", Ruth Hacoheh, smatra da pismo ukazuje na Wagnerovu želju da se njegova antisemitska stajališta javno prihvate.

Pismo je odraz "zaokreta" u europskom antisemitizmu koje je Wagneru omogućilo da objavi knjigu "Židovstvo u glazbi" pod punim imenom i prezime-nom i da govori o židovskom duhu koji ne nestaje, bez obzira na to što su se židovi asimilirali u europsko kršćansko društvo, kaže Hacoheh. ■

NOVA IMENA

Stadion i sinagoga uskoro bi se mogli zvati po znamenitim Koprivničancima

Drava.info, 19.4.2018.

Aktualni saziv koprivničkog Gradskog vijeća mogao bi ostati zapamćen po imenovanju gradskih zgrada i prostora po zaslužnim građanima.

Izjavio je to za Radio Dravu i Dravu.info predsjednik Gradskog vijeća, HSS-ov Ivan Pal:

– Ja se nadam da će ovaj saziv gradskog vijeća biti zapamćen po tome da je određeni broj zgrada, prostora, ustanova u gradu Koprivnici dobio ime po povijesnim osobama i zaslužnim Koprivničancima. Mislimo da ima dovoljno takvih objekata u Koprivnici, a imamo i veliki broj ljudi koji su zadužili Ko-

privicu, koji to zaslužuju – rekao je Pal.

.....

A sinagoga u Svilarskoj, spomenik koji podsjeća na veliki doprinos židovske zajednice ovom gradu, trebala bi na prijedlog Udruge antifašističkih boraca i antifašista dobiti naziv "Koprivnička sinagoga – kulturni centar prim. dr. Krešimir Švarc".

Predsjednik Pal kaže da je riječ o gradskim objektima koji zasad ne nose ime po nekom od zaslužnih građana, a takvim objektima Koprivnica, kaže, obiluje. Sinagoga bi tako trebala dobiti ime po počasnom građaninu

Koprivnice. Iako je bio svestran čovjek, generacije ovdašnjih ljudi prvenstveno ga pamte kao liječnika i humanista.

– I s obzirom na to da je dr. Švarc bio Židov, a sinagoga

dobiva funkciju kulturnih sadržaja, te će nositi ime po našem doktoru Švarcu – dodao je Pal.

..... ■